

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Культурологія»**

Ступінь освіти	Бакалавр
Освітня програма	Філософія
Тривалість викладання заняття:	3-4 чверті весняний семестр
лекції:	2 години на тиждень
практичні роботи:	1 година на тиждень
Мова викладання	українська
Кількість кредитів ЄКТС	4 (120 годин)

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/>

Кафедра, що викладає

Філософії і педагогіки

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти;
Он-лайн <https://teams.microsoft.com/> (згідно розкладу)
Лекції та практичні заняття проводяться відповідно розкладу.

Прізвище, ім'я, по батькові	Годенко-Наконечна Олена Петрівна
Наукова ступінь	Кандидат мистецтвознавства
Посада	професор кафедри філософії і педагогіки НТУ «Дніпровська політехніка»
Контакти	+380508764885; 068-388-40-78
Е-mail	Hodenko-Nakonechna.O.P@nmu.one
Профайл	https://filosof.nmu.org.ua/ua/staffua/page4.php?clear_cache=Y
Консультації	за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти.
Місце	НТУ «Дніпровська політехніка», кафедра філософії і педагогіки, 49005 м. Дніпро, пр. Дмитра Яворницького, 19; 1 корпус, 3 поверх, ауд. 116

1. Анотація до курсу

Культурологія – обов'язкова дисципліна навчального плану підготовки бакалаврів за освітньою програмою «Філософія». Курс знайомить студентів з основними поняттями та категоріями науки культурології, базовими світоглядними ідеями та етапами розвитку культури, основною проблематикою та концепціями культури, питаннями функцій і

значення культури для формування особистісних світоглядних орієнтирів і навичок застосування в практичній діяльності.

1. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни - сформувати у студентів розуміння основних понять культурології як філософської дисципліни, особливостей і значення соціокультурної діяльності для сучасного суспільства, що важливо для формування особистісної творчої позиції та цілісного світобачення.

Завдання курсу:

Засвоїти базові поняття культурології, напрямки та етапи розвитку культури та культурологічної думки.

Опанувати стадіальні та регіональні типи культури, динаміку соціокультурного розвитку – основні етапи світової та української культури.

Сформувати усвідомлення цінностей культурного досвіду людства та його проявів в сфері різних форм духовної культури (релігії, науки, мистецтва, освіти, права тощо).

2. Результати навчання

Формулювати основні категорії та ключові поняття науки культурології як філософської науки, усвідомлювати її структуру і значення в системі гуманітарної освіти

Визначати сутність культури, її роль в системі суспільних відносин, оперувати

теоретичними поняттями, концепціями культурології, етапами культурного розвитку

Аналізувати явища духовного життя, усвідомлювати природу різних форм культури

3. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ
1. Культурологія як наука <ul style="list-style-type: none">
- структура і предмет культурології, місце культурології в системі гуманітарних наук, її практичне значення;
- Леслі Вайт – засновник науки культурології;
- етапи становлення культурологічного знання від античності до сучасності; культурологічні концепції сучасного світу;
- українська культурологічна думка
2. Поняття культури, її структура та функції <ul style="list-style-type: none">
- етимологія та історичні аспекти розуміння терміну «культура»;
- головні підходи до визначення феномену культури;
- функції культури
- морфологія культури: типи, види, форми культури
3. Культура і цивілізація <ul style="list-style-type: none">
- поняття цивілізації;

<ul style="list-style-type: none"> - історична типологія та соціокультурна динаміка; - класичні та сучасні теорії соціокультурного розвитку (концепції лінійного та циклічного розвитку культури)
<p>4. Основні етапи розвитку світової культури</p> <ul style="list-style-type: none"> - антропогенез та культурологенез - культура давнини та перших цивілізацій; - основні етапи європейської культури
<p>5. Українська культура у світовому контексті</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості розвитку української культури, дискусії щодо її витоків - давні культури на теренах України - культура Русі та українського козацького бароко як «золоті етапи» вітчизняної культури
<p>6. Етнос, менталітет і культура</p> <ul style="list-style-type: none"> - етнос, традиція і культура; - національне і народне в культурі; - менталітет і культура, особливості українського менталітету та національної культури - кримськотатарська культура як складова української
<p>7. Типологія культури</p> <ul style="list-style-type: none"> - типологія культур – часовий і просторовий вимір; - культурно-історичні регіони світу; Захід і Схід; - регіональні та національні культури, поняття субкультур
<p>8. Семіотика культури та знакові системи запису</p> <ul style="list-style-type: none"> - поняття знаку, символу, архетипу в культурі; - мова як вербальна знакова система, мова й мислення, виникнення мови та її роль у житті суспільства виникнення й етапи розвитку писемності – загальна еволюція від піктографії до абетки; - писемність в історії України
<p>9. Форми духовної культури. Міф і релігія</p> <ul style="list-style-type: none"> - міф як первісна форма культури; первісні міфи; - міфологічне мислення; міф і символ, міф і магія, міф і казка; - релігія як форма культури, сакральне і профанне; - давньоукраїнська міфологія і релігія
<p>10. Мистецтво як форма культури</p> <ul style="list-style-type: none"> - сутність художньої культури, сучасне розуміння поняття мистецтва; - зародження мистецтва, видова і жанрова розмаїтість; - мистецтво в історії культури, художні стилі як культурно-мистецькі парадигми європейської та української культури
<p>11. Соціальна культура: мораль, освіта, право, політика</p> <ul style="list-style-type: none"> - мораль і право як форми культури; - політика та ідеологія як форми культури; - культура підприємництва; - законодавство України в галузі культури; - освіта в системі культури та ідея університету
<p>12. Культурні процеси в Західному світі XIX ст.</p> <ul style="list-style-type: none"> - наука та індустріальна революція, нові наукові парадигми світової культури; - демократична процеси, нові світоглядні ідеї та культура; - ідейні та стилістичні особливості європейського, українського мистецтва XIX ст.

<p>13. Модернізм і постмодернізм в культурі ХХ-поч. ХХІ ст.</p> <ul style="list-style-type: none"> - нова наукова парадигма ХХ ст. та модернізм у культурі; - філософське підґрунтя мистецтва модернізму; - основні напрямки модернізму; - постструктуралізм та деконструктивізм як основа культури постмодернізму - сучасна інформаційна цивілізація та міжкультурні комунікації
<p>14. Самобутність української культури в сучасному культурному просторі</p> <ul style="list-style-type: none"> - національна українська культура в контексті слов'янської та світової; - сучасні процеси в українській культурі; - роль національної культури в умовах глобалізації; - внесок української культури в скарбницю світової культури
<p>15. Сучасні культурологічні проблеми</p> <ul style="list-style-type: none"> - тоталітарні режими і культура; - культура та екологія; - глобалізм, космополітизм, націоналізм і культура; - масова культура та культурні індустрії; - проблеми гендеру в сучасній культурі
<p>ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ</p>
<p>1. Дослідники культури</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Античні автори – про культуру і мистецтво. 2. Розуміння культури в різні епохи. 3. Шляхи розвитку культурологічної думки. 4. Культурознавчі студії в українській науці. <p>2. Теорії історичного розвитку культури</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепції еволюції культури. 2. Дифузійнізм і теорії локальних кіл. 3. Теорії циклічного розвитку культури та локальних цивілізацій. 4. Український менталітет в дослідженнях науковців діаспори <p>3 Шляхи розвитку української культури</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Трипільська протоцивілізація – феномен культури доісторичного часу. 2. Дискусії щодо зародження писемності та друкарства в Україні: Кам'яна Могила, Велесова книга, абетка, першодруки. 3. Роль Київської Русі в становленні української культури, польсько-українські та російсько-українські взаємини в культурі. 4. Києво-Могилянська академія та вплив України на російську культуру. <p>4. Культурно-історичні регіони світу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Культурні регіони Сходу. 2. Культурні регіони Західного світу. 3. Слов'янський культурний регіон <p>5. Міф і релігія</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепція міфу Е.Мелетинського. 2. Структурний аналіз чарівної казки В. Проппа. 3. Теорія архетипів Карла Юнга. 4. Сакральний час і простір у релігійному ритуалі. 5. Роль християнства в культурі і мистецтві Середньовіччя <p>6. Еволюція форм духовної культури в європейському мистецтві</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Релігійне та світське в європейському мистецтві доби Відродження. Культура Відродження в Україні. 2. Театр і музика в культурі Європи 17-19 ст. Український театр. 3. 19 ст. – вік класичної літератури. Українська література. 4. Мистецтво на службі ідеології (в культурі СРСР та інших тоталітарних системах). 5. Основні мистецькі види і жанри в культурі ХХ-поч. ХХІ ст.

7. Модернізм і постмодернізм в культурі ХХ-ХХІ ст.

1. Напрямки модернізму в мистецтві
2. Постмодернізм як етап в культурі кін. ХХ ст.
3. Основні процеси культурного розвитку на сучасному етапі.
4. Україна в полі європейської культури.

8. Підсумкове практичне заняття – виконання контрольних завдань

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом. Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс365. Дистанційні платформи MOODLE та Teams MS (Команди Майкрософт).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного опитування та самостійної роботи складає не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина		Разом
	При своєчасному складанні	При несвоєчасному складанні	
30	70	30	100

Підсумкове оцінювання (якщо студент набрав менше 60 балів та/або	Диференційований залік відбувається у письмовій формі, складається з 20 тестових запитань, 1 відкритого запитання. Правильна відповідь на запитання тесту оцінюється у 4 бали. Правильна відповідь на відкрите запитання оцінюється у 20
---	--

прагне поліпшити оцінку)	балів. Відкриті запитання оцінюються шляхом співставлення з еталонними відповідями. Максимальна кількість балів за диференційований залік: 100
---------------------------------	---

6.3 Критерії оцінювання теоретичної частини (разом 30 балів).

Теоретична частина оцінюється за результатами опитування, яке містить 3 питання, кожне з яких оцінюється 10 балів

У разі використання технології дистанційної освіти усне опитування за темами контрольної роботи може проводитися усно з використанням інструментів Office 365 та Zoom.

Правильна відповідь **кожного питання** оцінюється 10 балами, а саме:

- **9-10 балів** – відповідь правильна, точна;
- **7-8 балів** – відповідь правильна, складає 80%;
- **5-6 балів** – відповідь не повна, складає 50%;
- **4-2 бали** – відповідь складає 20-40%;
- **1 бал** – відповідь неправильна повністю;
- **0 балів** – відповіді немає.

6.4 Критерії оцінювання практичної частини (разом 70 балів)

Практична робота передбачає виконання індивідуального завдання (1 завдання) та опанування тем практичних занять (6 тем). Правильна відповідь, або виконане індивідуальне завдання оцінюється максимально 10 балів за означеним вище критерієм. В індивідуальній роботі передбачено оцінювання елементів дослідницьких підходів (аналізу, синтезу, логічної аргументації, узагальнення, реферування та анотування першоджерел тощо).

Індивідуальні завдання оцінюються експертно, спираючись на компетентнісні характеристики, визначені НРК для бакалаврського рівня вищої освіти.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Політика щодо академічної доброчесності регламентується "Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка". <http://surl.li/alvis>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація) робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач зобов'язаний у такому випадку видати інше індивідуальне завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Усі письмові запитання до викладача щодо навчальної дисципліни можуть надсилатися на персональну корпоративну електронну пошту, на платформу Teams та на вайбер викладача.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які надано викладачеві для перевірки із порушенням термінів, оцінюються нижчими балами. Перескладання відбувається із дозволу декана у разі поважної причини (наприклад, хвороба).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням, він має право опротестувати виставлену оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти відвідування занять є обов'язковим. Причиною невідвідування занять є хвороба, участь в університетських заходах, навчання за індивідуальним графіком та академічна мобільність, що задокументовано. Про причину відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача особисто або через старосту та самостійно надолужити пропущений матеріал. У разі міжнародної мобільності навчання може відбуватись в он-лайн режимі.

8. Рекомендована література

Основна:

1. Культурологія. Розвиток культури в інформаційному вимірі: підручник / Кравець М. С. - Львів : Новий Світ-2000, 2019. - 259 с.
2. Культурологія / Заг. Ред Т Гриценко – К.: Центр навчальної літератури, 2019. - 392 с.
3. Історія української культури / В.А. Качкан, О.Б. Величко, Н.М. Божко та ін. - К.: Медицина, 2021.
4. Конверський А. Культурологія. – К.: Наукова думка. 2018. 864 с.
5. Козир Є.В. Культурологія. Навчальний посібник.- К.: Медицина, 2017. 352 с.
6. Музасьов О.О. Культурологія. Навчальний посібник. - Львів. 2018. 185 с.
7. Галіченко М.В., Поліщук І.Є. Культурологія: Навчально-методичний посібник для студентів. – Херсон: Поліграф, 2018. 85 с.
8. Шабанова Ю.О. Філософія культури / Підручник. Дніпро : ЛІРА, 2019. - 240 с
9. Шабанова Ю.О., Тарасова Н.Ю., Дичковська О.Я. Історія української культури : навч. посіб. для студ. усіх спец. денної та заочної форм навчання. – Д.: НГУ, 2012. – 141 с.

Додаткова

1. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. К., 2004.
2. Гейзінга Й. Homo ludens. – К.: Основи, 1994.
3. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч.Е. Вінквіста та В.Е. Тейлора. К., 2003.
4. Історія європейської ментальності / Під ред.. П. Дінцельбахера. – Львів, 2004.
5. Історія української культури / За заг. ред. І. Крип'якевича. К.: Либідь, 1999.

6. Левчук Л.Т., Гриценко В.С. та ін. Історія світової культури. Культурні регіони. К.: «Либідь», 2000.
7. Меднікова Г.С. Українська і зарубіжна культура ХХ ст. Навч. посібник. К.: Знання, 2002.
8. Огієнко Іван. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. К.: Фірма «Довіра», 1992.
9. Кармин А.С., Новикова Е.С. Культурологія. – СПб.: Питер, 2007.
10. Культурологія / Під редакцію А. Конверського. К.: Фоліо, 2013
11. Культурологія. Українська та зарубіжна культура / Ред. М. Заковича. К., 2013.
12. Культурологія: Могілянська школа: колективна монографія. – Київ, 2018.
<http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/14376>
13. Личкова В. А., Юайхулліна Г. Етнокультурологія.– Київ : НАКККіМ, 2018.
14. Ліотар Ж.-Ф. Ситуація постмодерну // Філософ. і соціол. думка. – 1995. – № 5–6.
15. Основи культурології: Навч. посіб. / За ред. Л.О. Сандюк та Н.В. Щубелки. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 400 с.
16. Ортега-і-Гасет Х. Повстання мас. – К., 2005.
17. Культурологія / Упоряд. О.І. Погорілий, М.А. Собуцький. – К.: Вид. дім «Києво-Могілянська академія», 2005.
18. Тойнбі А. Дослідження історії. у 2-х тт. К., 1995.
19. Шейко В.М. Поняття «культура» як феномен суспільства // Вісн. Київ, нац. ун-ту культури і мистец. Сер. Історія. — К., 2000. — Вип. 2. — С. 116—125.
20. Шпенглер О. Занепад Європи. <https://nashformat.ua/products/zanepad-evropy-709370>